9.12.2022

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

KESKO OYJ:N LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ ELINTARVIKEMARKKINALAIN MUUTTAMISEKSI

Kesko Oyj (jäljempänä Kesko) kiittää mahdollisuudesta antaa asiassa lausunto. Kesko on sitoutunut tekemään töitä suomalaisen ruokaketjun menestyksen puolesta – elintarvikemyynnistämme lähes 80 prosenttia on suomalaista alkuperää.

Elintarvikemarkkinalaki tuli täysimääräisesti voimaan vasta toukokuussa 2022, jonka myötä nyt esitetyistä muutoksista ei esitetä lainkaan vaikutusarviointeja.

Keskeiset huomiomme ovat:

- Maksuaikaa koskeva muutosehdotus olisi merkittävä poikkeus EU-alueen harmonisoiduista maksuajoista.
- Maksuaika olisi myös mahdollista sopia tavarantoimittajan aloitteesta kauppatapadirektiivin enimmäismaksuaikojen mukaiseksi. Keskon näkemys on, että tämän mahdollisuuden käytännön merkitys on olematon sen edellyttäessä ostajaa näyttämään toteen, että aloite on tullut tavarantoimittajalta.
- Kansallisen ylisääntelyn tuloksena suomalaisen elintarviketeollisuuden ja kaupan alan toimijoiden kilpailukyky heikkenisi – muiden maiden toimijoiden voidessa tarjota joustavampia maksuaikoja.

Keskon pääkumppaneita ovat kotimaiset elintarviketeollisuuden yritykset

Tavarantoimittajillamme on sopimuksiin kirjattuna mahdollisuus milloin tahansa avata hinnantarkistuskeskustelu esimerkiksi raaka-ainekustannusten nousun johdosta. Pidämme tuottajien asemaa aktiivisesti esillä neuvotteluissa elintarviketeollisuuden kanssa, jotta teollisuuden hinnankorotusten välittyminen tuottajille asti olisi todennäköisempää. Varmistaaksemme oikean tilannekuvan olemme lisänneet myös keskusteluja suoraan tuottajien kanssa, vaikka ostomme suoraan tuottajilta ovatkin vähäisiä.

Alkutuotannon kasvaneisiin haasteisiin reagoimme keväällä avaamalla yli 200 tavarantoimittajan kanssa neuvottelut kesken sopimusjakson ensimmäisenä ruokakaupan toimijana Suomessa. Neuvottelut avattiin ensi sijassa omavaraisuuteen ja huoltovarmuuteen liittyvissä tuoretuoteryhmissä. Priorisoimme myös lyhyemmän jalostusasteen tuotteita, joilla on suorempi yhteys alkutuotantoon.

Lisäksi K-ruokakaupat ovat pientuottajille merkittävä kauppakumppani, sillä paikalliset K-kauppiaat ostavat tuotteita suoraan tuottajilta kauppansa valikoimaan. Ruokakaupoissamme on Suomen laajin paikallisten tuotteiden valikoima - yhteensä 50

000–60 000 lähituotetta. Tavoitteemme on kasvattaa valikoimaa yhteistyössä tuottajien kanssa.

Maksuaikojen tiukentaminen heikentäisi suomalaisen ruokaketjun kilpailuedellytyksiä

Esityksessä ehdotetaan, että maksuaika voisi olla enintään 14 päivää kaikilla maataloustuotteilla ja elintarvikkeilla, kun se kauppatapadirektiivin mukaan voisi olla enintään 30 päivää pilaantuvilla ja 60 päivää muilla maataloustuotteilla ja elintarvikkeilla.

Muiden kuin pilaantuvien tuotteiden osalta sopimuksen osapuolet voisivat kuitenkin erikseen sopia 14 päivää pidemmästä, kuitenkin enintään 30 päivän pituisesta maksuajasta. Maksuaika olisi myös mahdollista sopia tavarantoimittajan aloitteesta kauppatapadirektiivin enimmäismaksuaikojen mukaiseksi, pilaantuvilla elintarvikkeilla 30 päivään ja muilla maataloustuotteilla ja elintarvikkeilla 60 päivään. Keskon näkemys on, että tämän mahdollisuuden käytännön merkitys on olematon sen edellyttäessä ostajaa näyttämään toteen, että aloite on tullut tavarantoimittajalta

Maksuaikaa koskeva muutosehdotus olisi merkittävä poikkeus EU-alueen harmonisoiduista maksuajoista. Maksuaika olisi koko EU-alueen tiukin, vaikka yritysten laskujen maksaminen eräpäivään mennessä on Suomessa hyvin yleistä ja toteutuu maassamme EU-maista parhaiten. Vain vuosi sitten EU:n harmonisoitua tasoa lyhyempien maksuaikojen säätämistä ei katsottu perustelluksi kauppatapadirektiivin kansallisen täytäntöönpanon yhteydessä, koska tällä hallituksen esityksen mukaan katsottiin olevan muun muassa ennakolta vaikeasti arvioitavia vaikutuksia. On huomionarvoista, että muutoksen tueksi esitetyt perusteet ovat ajalta ennen kauppatapadirektiivin kansallista täytäntöönpanoa eivätkä ne voi edes teoriassa perustella lain voimaantulon jälkeistä muutostarvetta.

Sääntelyn tuloksena suomalaisten elintarviketeollisuuden ja kaupan alan toimijoiden kansainvälinen kilpailukyky heikkenisi ja ylisääntely voi muodostua valikoimiin pääsyn esteeksi suomalaisille pientuottajille. Kansallisen ylisääntelyn tuloksena suomalaisen elintarviketeollisuuden ja kaupan alan toimijoiden kilpailukyky heikkenisi – muiden maiden toimijoiden voidessa tarjota joustavampia maksuaikoja.

Sääntelyn tiukentamisen sijaan tulisi löytää keinoja kasvattaa suomalaisen ruoan arvostusta niin kotimaassa kuin ulkomailla. Elintarvikkeiden kauppatase on vahvasti alijäämäinen. Elintarvikkeita tuodaan Suomeen lähes viiden miljardin euron arvosta, kun taas elintarvikeviennin arvo oli noin 1,8 miljardia euroa vuonna 2021. Kauppataseen alijäämä on kasvanut reilusti viimeisen 20 vuoden aikana.

Elintarvikeviennissä on monipuolistumisen tarve. Nykyistä painotusta on siirrettävä maataloustuotteista ja puolivalmisteista korkean lisäarvon ja korkeamman hintatason tuoteryhmiin. Elintarvikeviennin kehittäminen edellyttää yhteistä tahtotilaa koko ruokaketjulta. Kesko tekee aktiivisesti töitä ruokaviennin edistämiseksi ja kartoitamme jatkuvasti uusia vientimarkkinoita Aasiasta ja Euroopasta.

Elintarvikemarkkinavaltuutetun rooli säilytettävä nykyisessä muodossa

Valtuutetun rooli ketjun toimijoita neuvovana ja ohjaavana tahona on korostunut kriisin aikana. Ehdotettu toimivalta osallistua yksityisten yritysten välisiin sopimusneuvotteluihin kauppalain 23.1 §:ää koskevissa tilanteissa toisen osapuolen tukena on kuitenkin sopimusvapauden ja elintarvikemarkkinavaltuutetun nimenomaan elintarvikemarkkinalain määräyksiä valvovan roolin näkökulmasta hylättävä.